

Masterclasses geven inzicht in de kunstwereld

'Soms huilen met de pet op'

A F
's-H
ART & ANTIQUES FAIR
'S-HERTOGENBOSCH
SINCE 1967

DE ENE KUNSTBEURS LIJKT AL GAUW OP DE ANDERE. EEN GROTE HAL VOL STANDS van galeriehouders, om het maar even kort door de bocht te beschrijven. Art & Antiques Fair, aan zijn 49e editie toe, zet er vanaf zondag een tandje bij: met een thema 'Jeroen Bosch' vooruitkijkend naar het Boschjaar 2016, maar zeker ook met een reeks lezingen en masterclasses die het publiek inzicht verschaffen in wat er zoal in en rond de kunsthandel speelt.

door Bertjan Ter Braak

Een van de interessantste facetten in de kunstwereld is de restauratie van vuile of beschadigde werken. Over wat een restaurator tegenkomt, welke afwegingen hij maakt en de geschiedenis van het herstellen van kunstwerken weet René Hoppenbrouwers alles. Hij zal er op de beurs over vertellen. Hoppenbrouwers leidt de Stichting Restauratie Atelier Limburg (SRSL), de grootste van ons land.

„De leek verwacht dat we kunstwerken in oude glorie terugbrengen. Maar dat is onmogelijk. Bij een functioneel object ligt dat wat anders, een klok moet gewoon weer tikken, maar sommige verouderingsprocessen zijn onomkeerbaar. Er zijn craquelés in de verf gekomen, vernissen zijn aangetast of er zijn storende retouches

aangebracht”, legt Hoppenbrouwers uit. „En dan heb ik het nog niet eens over scheuren en gaten in het doek.”

Als voorbeeld noemt hij

Restaurateur Hoppenbrouwers: Respect voor veroudering

het oeuvre van Vincent van Gogh. „Die gebruikte nieuwe verven, die de tand des tijds slecht doorstaan. Met andere woorden, ze verbleken. Onder de lijst zie je nog weleens een randje van de kleur die het echt heeft gehad. Maar je kunt zo'n doek natuurlijk niet gaan overschilderen, dat zou de historiciteit aantasten.”

In vroeger tijden werd dat

wel gedaan, toen was restauratie een heel ambachtelijk iets en werd er breed overschilderd, weet hij. „Maar de tijden zijn veranderd, er is nu een strikte ethische code. In de 19e eeuw wilden ze een kromgetrokken paneel nog wel eens afschaven en op een nieuwe plank of op doek bevestigen. Of met strijkbouten platstrijken. Kijk, dat kan dus niet meer. Onze vereniging heeft nu een code, op Europees niveau en in Amerika zijn ze er ook. Al geldt in Europa nog meer respect voor veroudering. In de VS heerst toch meer een 'extreme make-over' cultuur.”

En dan is er ook nog een opmerkelijk verschil tussen musea en beurzen. „De musea willen de veroudering wel laten zien, op beurzen – ook

op de Tefaf – moeten kunstwerken er uitzien alsof ze net uit de studio komen, dan worden ze nogal eens te veel opgepimpt.”

Een heel eigen categorie is het werk voor kerken. „Dat doen we ook veel. Waar een museum het prima vindt een Mariabeeld zonder armen en benen te tonen, werkt dat in een kapel niet. De mensen steken daar een

kaarsje op en dan verwachten ze toch een hoge mate van gaafheid van het beeld. Dus hebben we overleg met kerkbesturen. Goed gedocumenteerd laten we zien wat we doen kunnen, dat is deel van de ethische code. Dat is trouwens ook handig voor een volgende restauratie over een jaar of veertig: dan weten collega's wat er is gebeurd en waarom.”

Dat gezegd hebbende, moet Hoppenbrouwers ook wel eens 'nee' verkopen. Als een doek door een sjoemelaar compleet bedorven is bijvoorbeeld. „We hebben geen beschermd beroep helaas, dus dat komt nog wel eens voor. Iedereen kan zich het Spaanse fresco herinneren dat een paar jaar geleden door de 80-jarige Cecilia Jimenez werd 'opgeknapt'. Zó erg is het zelden, maar af en toe is het wel huilen met de pet op.”

Info: afsh.nl

Voor René Hoppenbrouwers zijn er weinig geheimen in het restaureren van kunst.

VERA KHORIKOVA: 'ART & ANTIQUES IS LAAGDREMPELIG'

'We willen onze kennis graag delen'

Vera Khorikova is de motor achter het minicongres en de lezingenreeks die op de Art & Antiques Fair worden gehouden. Zij zon al langer op mogelijkheden om de beurs te verlevendigen. „Mensen kopen de laatste jaren minder spontaan”, heeft ze ervaren. „Er is meer nodig om de aandacht te trekken.”

Over de museumwereld, over veilingen, restauraties, kunst op internet, tal van onderwerpen worden in de breedte onder de loep genomen. „Laagdrempeilig”, vertelt Khorikova, „dat is het sleutelwoord. Naast het kijken wat er aan kunst en antiek op de beurs wordt aangeboden, ook leren. En vragen kunnen stellen. Want we willen vooral ook een educatieve rol hebben.”

Kennis overbrengen, stelt zij, is erg belangrijk. „Over kunsttradities praten, en hoe zich die tradities verhouden tot het hedendaagse. De mensen een handvat bieden in een toch wat

Vera Khorikova is de stuwende kracht achter het minicongres en de masterclasses op de beurs.

chaotische situatie. Ze kunnen wel eens wat in verwarring raken op de beursvloer ook, met een aanbod van alles door elkaar heen. Op zo'n moment rijst de vraag: wat is kunst dan?”

De experts die de lezingen geven willen het ook kennis en ideeën delen, zegt Khorikova. „En dan niet zozeer op een wetenschappelijke manier, maar op een eenvoudiger niveau.” Op die wijze kan ook een aan het werk zijnde Bossche schilder Henk Groenendaal gevon-

den worden bij zijn versie van *De tuin der lusten* van Jeroen Bosch. „Daar steek je dus op de beursvloer iets van op. Vanuit eenzelfde gedachte heb ik zelf drie beelden staan die op Bosch geïnspireerd zijn, van de hand van mijn vader, Sergey Khorikov. Van hem koester ik de uitspraak 'Kunst zonder betekenis is niets'.

Het is wenselijk te reserveren voor een van de vijftig stoelen per lezing: via www.afsh.nl, waar een speciale link te vinden is.

HENRY BLUNDELL OVER KUNST EN INTERNET

'Er zijn grenzen'

Internet en de kunstmarkt, dat was niet meteen een warme verhouding. Maar inmiddels is er veel veranderd, weet Henry Blundell, die al vijftien jaar op het raakvlak van de twee opereert. En hij kan er smakelijk over vertellen.

„Wat ik de mensen in Den Bosch wil vertellen, is hoe het internet veranderingen teweeg heeft gebracht. Maar ook dat daar grenzen aan zijn”, steekt Blundell van wal. „Het begon ooit met Artnet, dat als eerste veiligheidsresultaten op internet zette. Tegenwoordig publiceren veilinghuizen alles op internet. En zijn er ook online sales, al zijn die niet veel anders dan biedingen per telefoon.”

Blundell heeft een democratisering gemerkt ten gevolge van internet. „Eerder waren veilingen meer iets voor een elite, die dan de gedrukte catalogi kochten. Nu kun je die dus online gratis inzien.” Maar hij blijft reserves houden. „Er wordt wel gezegd dat kunstveilingen op internet de toekomst zijn. Maar je koopt kunst uit passie en plezier, die hele ervaring vormt de optelsom. En daarvoor moet je het werk ter plekke zien. Want een schilderij heeft op vier verschillende beeldschermen vier verschillende kleurstellingen.”

Zo gaat Blundell zelf ook te werk. „Als ik op internet iets koop op een

Henry Blundell gidst de kunsthandel door de wereld van internet.

FOTO HARRY HEUTS

veiling, dan is dat gewoonlijk niet duurder dan 250 euro. Als het dan tegenvalt, is de schade te overzien. Je kunt trouwens je aanschaf binnen veertien dagen retourneren. Maar veilinghuizen hebben er een hekel aan: dingen komen soms beschadigd terug en bewijs dan maar eens waar en wanneer dat is gebeurd...”

Blundell voelt zich online niet zozeer een concurrent van veilinghuizen, „Ik ben meer een bemiddelaar. Ik verkoop online cloud management systemen voor beurzen. En drie jaar geleden heb ik www.masterart.com in het leven geroepen, een platform voor nu zo'n driehonderd topdealers. We kunnen daar 15.000 stukken laten

zien, met garanties, want er is via het zogenoemde 'vetting' een serieuze kwaliteitscontrole.”

Overigens hebben naar zijn mening de galeries de slag op internet vooralsnog van de veilinghuizen verloren: „Galeries publiceren er maar zelden prijzen, dat helpt niet. Prijzen scheppen duidelijkheid en die willen mensen, want de attentiespanne op internet is hooguit tien seconden. Daarna klikken ze alweer weg.”

Een andere nieuwe ontwikkeling is die van de 'augmented reality': thuis op je computerscherm bekijken of een bepaald stuk in het eigen interieur past. „Belangrijk als onderdeel van de band met klanten”, zegt Blundell, „maar uiteindelijk gaat het, vooral bij wat oudere schilderkunst, om het direct zien van het werk en de persoonlijke contacten daaromheen.”